

давню використовує саме юридично значуще розуміння причинного зв'язку як ознаки об'єктивної сторони складу злочину.

Зміст оперативно-розшукової профілактики злочинів, що вчиняються персоналом виправних колоній

Лопеха В.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

На думку Є. Мойсєєва, О. Джузи, Д. Никифорчука, оперативно-розшукова профілактика злочинів відрізняється від інших видів профілактики злочинів ще й тим, що вона вивчає особливості не тільки гласної, а й негласної діяльності оперативних підрозділів щодо усунення умов, які сприяють вчиненню злочинів, а також впливу на осіб, з якими провадиться профілактика з допомогою сил, заходів, засобів і методів, що є в їх розпорядженні. На їх переконання, оперативно-розшукова профілактика злочинів є врегульована нормативно-правовими актами діяльність оперативних підрозділів, щодо проведення систематичного контролю за оперативною ситуацією для усунення причин та запобігання виникненню умов, що сприяють їх вчиненню, і виявлення осіб, від яких слід очікувати вчинення правопорушень, та справляння на них профілактичного впливу з метою недопущення вчинення задуманих злочинів чи тих, що готуються [1, с. 582].

Л. Бородич зміст даного терміну розуміє таким чином: «Це виявлені в процесі оперативного пошуку особи, які становлять оперативний інтерес. Після перевірки інформації про них вони підлягають профілактичному впливу, крім випадків, коли вони обґрунтовано підозрюються у вчиненні конкретних злочинів» [1, с. 582]. На його переконання, оперативно-розшукова профілактика характеризується цілеспрямованим зосередженням зусиль оперативно-розшукових підрозділів, засобів і методів на запобігання, призупиненні злочинів на стадії задуму, готування або замаху. Крім цього, оперативно-розшукова профілактика є однією з організаційно-правових форм ОРД ОВС та поліції, складовою (елементом) загальної системи заходів, здійснюваних усіма державними органами, громадськими організаціями щодо запобігання правопорушенням.

На його думку, головними завданнями оперативно-розшукової профілактики є: а) здійснення комплексних оперативно-розшукових і профілактичних заходів, спрямованих на усунення конкретних умов і обставин, що сприяють правопорушенням; б) організація і безпосереднє здійснення індивідуальних оперативно-розшукових і профілактичних заходів стосовно осіб, від яких через їх антигромадську поведінку можна очікувати вчинення злочину; в) організація і безпосереднє проведення заходів, які забезпечують недопустимість здійснення злочинів, що готуються і плануються; г) участь оперативних підрозділів у загальнопрофілактичних заходах, що є складовою системи ідеологічної і виховної роботи, яку проводять державні органи разом із громадськістю.

Як обґрунтовано вважає Л. Бородич, оперативно-розшукова профілактика злочину - дієвий і перспективний напрям діяльності оперативних підрозділів, що повністю відповідає їх стратегічній лінії, орієнтованій на раннє запобігання злочинам, виявлення й нейтралізацію причин та умов, що сприяють їх вчиненню [1, С. 582]. Саме тому сучасні вимоги до посилення боротьби зі злочинністю, поліпшення діяльності правоохоронних органів і, зокрема їх оперативних, служб пов'язані не лише з підвищенням ролі міліції та поліції у

запобіганні злочинам. З огляду на складність оперативної обстановки, пріоритетними мають бути оперативно-розшукові заходи запобіжного характеру, здійснення загальної та індивідуальної профілактики злочинів.

Як свідчить практика, аналіз стану оперативної обстановки - важливий елемент організації оперативної профілактики. В оперативних підрозділах насамперед необхідно сконцентрувати всю інформацію, що надходить з різних оперативно-розшукових джерел, для подальшого її використання. Крім того, вивченню підлягають матеріали справ оперативного обліку, кримінальних справ результатів проведення рейдів тощо.

На основі аналізу вихідної інформації плануються заходи щодо виявлення конкретних обставин, уточнення та перевірки отриманих даних, а також усунення виявлених причин і умов, що сприяють виникненню злочинів.

Одним із заходів організаційно управлінського забезпечення оперативно-розшукової профілактики є також її планування. Воно полягає в найбільш раціональній організації процесу здійснення гласних і негласних заходів, що забезпечують вирішення оперативно-профілактичних завдань. Оперативно-розшукове планування - це конструктивна діяльність керівництва ОВС чи оперативного підрозділу (окремо взятого працівника), яка полягає у визначенні конкретних завдань, що випливають із аналізу оперативної обстановки, висунені обґрунтованих передбачень (версій) щодо обставин, пов'язаних зі злочинними подіями, можливих варіантів їх розвитку та виборі на цій основі найбільш прийнятних оперативно-тактичних заходів.

Планування, на переконання вчених, слід розглядати як складову організації ОРД оперативних підрозділів, включаючи ДКВС України. Спільними цілями при цьому є: а) визначення основних напрямів і конкретних завдань щодо запобігання злочинам на той чи інший період; б) оцінка результатів раніше запланованих і проведених заходів; в) попереднє визначення конкретно організаційних, профілактичних, ОРЗ, що пропонуються в планах роботи узгодження заходів, що плануються іншими правоохоронними органами; г) обговорення з останніми питань, щодо яких необхідні спільні чи погоджені дії; ґ) визначення форм і способів взаємного інформування про перебіг виконання запланованих заходів; д) внесення коректив у плани роботи у зв'язку з новими завданнями та змінами оперативно-профілактичної ситуації, чинного законодавства тощо.

Як вважає Л. Бородич, планування заходів щодо запобігання злочинам - це своєрідна модель надзвичайно мінливої обстановки (ситуації), коли здійснюються ті чи інші заходи, і при цьому виникає гостра потреба спланувати такі заходи, вибрати оперативно-профілактичні прийоми (або їх комбінацію), що якнайкраще забезпечують виконання поставлених завдань у стислі терміни силами і засобами, що є в розпорядженні оперативного підрозділу, при найменших затратах і безумовному дотриманні законності [1, С. 582].

Обов'язковими попередніми умовами оперативно-розшукової профілактики в УВП є: виявлення та постановка криміногенних осіб з числа персоналу колоній на один із видів оперативного обліку (оперативно-розшукова справа, облікова справа, інформаційні системи і картотеки оперативно-розшукового та профілактичного призначення тощо). Тим самим забезпечується обґрунтованість початку оперативно-профілактичної роботи, цілеспрямованість і планованість її здійснення, певні узгодження в застосуванні відповідних заходів профілактики, комбіноване використання гласних і негласних джерел інформації, а також здійснення дієвого контролю та надання практичної допомоги в реалізації оперативно-розшукових планів.

Отже, оперативно-розшукова профілактика в УВП - це система цілеспрямованих оперативно-розшукових профілактичних та інших передбачених чинним законодавством заходів, що провадяться стосовно осіб, від яких можна очікувати вчинення злочинів у виправних колоніях, для здійснення оперативного контролю за ними, профілактичного впливу, запобігання злочинам, що готуються [2].

Список використаних джерел:

1. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т./ Відп. редактори: В.В. Коваленко, С.М. Моїсєєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. - К.: Атіка, 2010. - Т. 6: Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). - 1128 с.
2. Кримінологічні та оперативно-розшукові засади запобігання злочинам і правопорушенням, що вчиняються персоналом виправних колоній : моногр. / [В. В. Коваленко, О. М. Дзужа, О. Г. Колб та ін.] ; за заг. ред. В. В. Коваленка. - К. : Атіка - Н, 2011. - 368 с.

Помилування в Україні

Лях М.А., студент

ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Таран О.В.

У системі існуючих видів звільнення від відповідальності і покарання, пом'якшення становища осіб, які вчинили злочини (кримінальні правопорушення) помилування займає особливе місце. Саме тому науковцями і практиками приділяється значна увага розв'язанню проблем соціально-правового значення помилування та нормативно-правового регулювання цього інституту.

Окремі кримінально-правові аспекти застосування помилування в Україні досліджувалися у наукових працях Ю.В. Бауліна, О.М. Литвака, В.Т. Маляренка, А.А. Музика, О.В. Чепелюк, С.М. Школи, М.І. Хавронюка, П.В. Хряпінського та інших.

В.Т. Маляренко і А.А. Музика визначають помилування як спеціальний вид звільнення від покарання (повне або часткове) індивідуально визначеної особи [1, с.29], а О.М. Литвак та О.В. Чепелюк вважають, що помилування - це акт гуманізму й милосердя з боку держави щодо конкретної визначеної особи, яка вчинила злочин, що здійснюється на підставі відповідного акта (указу про помилування), виданого Президентом України [2, с.66].

Правовою основою помилування як підставою звільнення від кримінальної відповідальності є Кримінальний кодекс України, Положення про здійснення помилування, затверджене указом Президента України від 16 вересня 2010 р., Кримінально-виконавчий кодекс України, Порядок подання до Адміністрації Президента України матеріалів за клопотаннями засуджених про помилування та виконання указів Президента України про помилування, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 28.09.2012 № 1439/5.

Законодавство України визначає помилування як індивідуальне державно-владне веління у формі вибачення особі, яка вчинила злочин будь-якої тяжкості. При цьому лише у виняткових випадках може бути помилувано особу, до якої раніше було застосовано амністію, помилування, умовно-дострокове звільнення від покарання чи заміну невідбутої частини покарання більш м'яким, відстрочку виконання вироку, якщо вони до погашення або зняття судимості знову вчинили умисний злочин. Розгляд клопотань про помилування засуджених, які не стали на шлях виправлення, відбули незначну частину призначеного їм строку покарання, а також клопотань осіб, засуджених за особливо тяжкі злочини, здійснюється лише за наявності надзвичайних